

El llenguatge

Traçut i original

6/X/1979

Que dues llengües, com el català i el castellà, posseïxin determinats mitjans comuns de formació de mots, no vol pas dir que la seva capacitat productiva s'hagi manifestat en tots els casos amb els mateixos resultats.

Així, al sufix de derivació del català *lta* (amb les seves variants), amb el qual s'han format noms a partir d'adjectius, correspon el sufix del castellà *lidad* (també amb les seves variants). La formació anàloga dels derivats catalans dignitat, frivolitat, suavitat, novetat, etc. i la dels corresponents del castellà és clarament perceptible. I així mateix, al sufix català *ós*, amb el qual formen adjectius derivats de noms, correspon clarament el del castellà *oso*: amorós, graciós, nerviós, escrupolós, etc., corresponen i equivalen a les formes del castellà «amoroso», «gracioso», «nervioso», «escrupuloso».

Els noms acabats en *lta* o *dat*, derivats d'adjectius o que s'hi poden equiparar, han originat també, al seu torn, uns nous adjectius, que solen presentar una certa diferència de significat amb l'adjectiu primitiu. Però aquests mots —derivats d'un derivat— són més aviat excésos, tant en català com en castellà i, a més, presenten pocs casos de correspondència entre aquestes dues llengües.

Volem, així, que bondat i vanitat derivats de *bo* i *va*, han originat bondados i vanitos, a què corresponen les formes del castellà «bondadoso» i «vanidoso». Anàlogament, dificultat i tempestat han originat dificultad i tempestuosa, en castellà «dificultoso» i «tempestuoso». Però necessitat i humilitat, derivats de necessitat i humilitat, no tenen formes corresponents en castellà, que recorre, com a formes equivalents, al participi «necesitado» i al primitiu «húmedo». Com a contrapartida, el castellà posseïx els derivats «habildoso» i «novedoso» (tret, també, d'un nom procedent d'un adjectiu primitiu), sense correspondència en català. No feta, és clar, qui no vacil·la a adaptar-los sense pensar-s'hi gaire: «habildós» i «novedós». Però són dues formes de les quals cal prescindir. Amb el mateix primitiu *habil*, acompanyat de *traçut*, destre i manyós, reciem el primer cas. I pel que fa a «novedoso» observem que els diversos diccionaris d'equivalències consultats no inclouen aquest terme, per a la traducció del qual, sens dubte, cal recórrer a nou o original, acumulant, si convé, tots dos adjectius, o bé a una perífrasi que indica explícitament la idea «que comporta novetat».

Albert Jané